

2.4.2026

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen lausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Viite: Sosiaali- ja terveysvaliokunta tiistai 07.04.2026 klo 10.00 / HE 149/2025 vp / Lausuntopyyntö

Yleistä

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue (jäljempänä hyvinvointialue) pitää esitystä pääosin kannatettavana ja esitykseen sisältyviä ehdotuksia tarpeellisina. Ehdotuksilla voidaan parantaa kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten oikeutta erityiseen suojeluun ja turvata etenkin vaativimman sijaishuollon tavoitteiden tosiasiallista toteutumista. Ehdotukset selkeyttävät jossain määrin kasvatuksellisten rajojen asettamisen ja rajoitustoimenpiteiden käyttämisen välistä rajanvetoa, ja tukevat perhehoitajien ja muiden sijaishuoltopaikkojen henkilöstön edellytyksiä varmistaa sijoitettujen lasten hyvinvointi ja turvallisuus. Myös rajoitustoimien muutoksia ja erityisesti sijaishuoltopaikasta luvatta poissaolevien lasten palauttamista koskevat ehdotukset ovat tarpeellisia sijoitettujen lasten erityisen suojelun, terveyden ja turvallisuuden vahvistamiseksi. Ehdotus erityisen huolenpidon kokonaiskeston pidentämisestä 180 vuorokauteen on myös kannatettava ja tarpeellinen sijoitettujen lasten riittävän kuntoutumisen ja hoidon jatkuvuuden turvaamiseksi.

Hyvinvointialue pitää ehdotusta uuden kuntouttavan suljetun laitospalvelun perustamisesta pääosin kannatettavana ja tarpeellisena. Hyvinvointialue kuitenkin katsoo, ettei alle 12-vuotiaita lapsia tulisi sijoittaa kyseiseen palveluun edes erityisin perustein ja ehdotusta tulisi tältä osin muuttaa. Hyvinvointialue esittää, että kuntouttavan suljetun laitospalvelun vaikuttavuudesta tulisi käynnistää arviointi- ja vaikuttavuustutkimus, jonka tekemiseen olisi varattava riittävät määrärahat.

Hyvinvointialue pitää valitettavana, että lastensuojelun ja lasten- ja nuorisopsykiatrian yhteensovitetten yksiköiden velvoittavasta säättämisestä luovutaan, koska esityksen mukaan yhteensovitetten yksiköiden kohderyhmästä ja toiminnan sisällöstä ei ole vakiintunutta näkemystä. Hyvinvointialue toteaa, että lastensuojelun ja nuorisopsykiatrian yhteisten asiakkaiden suuren määrän huomioiden velvoittava sääntely olisi tarpeellista eivätkä lastensuojelulain 16 b §:ään ja terveydenhuoltolain 69 §:ään ehdotetut informatiivisluonteiset viittaukset sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettuun lakiin ole riittävän selkeitä tai velvoittavia. Hyvinvointialue katsoo, että lastensuojelun ja terveydenhuollon palvelujen yhteensovittamisen lainsäädännöllistä velvoittavuutta tulisi jatkossa tarkastella uudelleen.

Kasvatuksellisten rajojen asettaminen sekä rajoitukset sijaishuollossa

Hyvinvointialueen mukaan lakiesityksessä esitetyt muutokset rajoituksiin sijaishuollossa sekä pyrkimys kasvatuksellisten rajojen ja rajoitustoimenpiteiden välisten erojen täsmentämiseen ovat

2.4.2026

pääosin kannatettavia ja tarpeellisia. Etenkin perhehoidossa kasvatuksellisten rajojen asettaminen on perusteltua ja ehdotukset voivat mahdollisesti tukea perhehoidon tavoitteiden toteutumista ja vähentää tilanteita, joissa lapsi joudutaan rajoitustoimenpiteiden tarpeen vuoksi siirtämään laitoshoitoon.

Kasvatuksellisten rajojen ja rajoitustoimenpiteiden välisen eron jäsentäminen on kuitenkin lainsäädäntötasolla vaikeaa, ja lakiesityksen ehdotukset jäävät epäselviksi ja vaikeasti tulkittaviksi. Nähtäväksi jää, miten ehdotettuja lastensuojelulain 4 a §:ää ja 4 b §:ää pystytään käytännössä soveltamaan. Pykäläkohtaisissa perusteluissa on pyritty antamaan esimerkkejä muun muassa ehdotetussa 4 a §:ssä mainittuun lapsen fyysiseen koskemattomuuteen puuttumiseen mutta ehdotuksessa jää kuitenkin epäselväksi millainen fyysiseen koskemattomuuteen puuttuminen voidaan katsoa kasvatukselliseksi rajojen asettamiseksi. Myös ehdotetussa 4 b §:ssä esitetty aineiden ja esineiden poisotto voi osoittautua käytännössä haastavaksi perhehoidossa, sillä perhehoitajalla ei ole oikeutta henkilötarkastukseen eikä lakiesityksessä oteta kantaa lapsen huoneen tarkistamiseen. Ehdotusten epäselvyys voi johtaa siihen, että kasvatuksellisia rajoja ei käytännössä uskalleta etenkään perhehoidossa käyttää tai niiden merkitys jää vähäiseksi, mikäli lapsi ei esimerkiksi suostu vapaaehtoisesti näyttämään, onko hänellä repussa tai huoneessaan päihdyttäviä aineita. On selvää, että kasvatuksellisten rajojen käyttämisen osalta tarvitaan erityisesti perhehoitajille koulutusta, tukea ja toimintaohjeita sekä tiivistä yhteistyötä perhehoitajan ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän välillä.

Hyvinvointialue toteaa, että ehdotukset lapsen luvattomien sijaishuoltopaikasta poistumisten estämiseksi sekä lapsen kiinniottamiseksi ja löytämiseksi (68 a – 69 e §) ovat ehdottoman tarpeellisia ja pääosin perusteellisesti ja selkeästi muotoiltuja. Sääntelyn tarkentaminen parantaa viranomaisten toimintamahdollisuuksia lapsen suojelutehtävässä sekä selkiyttää viranomaisten toimivaltuuksia.

Kuntouttava suljettu laitospalvelu

Hyvinvointialue katsoo, että ehdotettu kuntouttava suljettu laitospalvelu on tarpeellinen ja perusteltu sijaishuollon muoto tilanteissa, joissa lapsen itseä tai muita vaarantavaa väkivaltaista käyttäytymistä tai vakavia rikollisia tekoja ei saada katkaistua muilla keinoin. Käytännössä kuntouttavaan suljettuun laitospalveluun ohjautuneen varsin pieni joukko lapsia, joilla on usein myös päihteidenkäyttöä, mielenterveyden ongelmia ja vakavia arjen hallinnan haasteita.

Kuntouttavaan suljettuun laitospalveluun liittyy riskejä, jotka on tunnistettu myös hallituksen esityksessä. Ilmeinen riski liittyy siihen, että palvelu ei tosiasiallisesti ole kuntouttavaa vaan ainoastaan rajoittavaa. Tällöin vaarana on, että sijoitetut lapset eivät kuntoudu ja laitospalvelun päättyessä jatkavat väkivaltaista ja rikollista toimintaa. Riskinä on myös, että voimakkaasti rajoittava laitospalvelu aiheuttaa lapsissa laitostumista ja yhteiskuntavastaisuutta. Riskien minimoimiseksi ja palvelun vaikuttavuuden turvaamiseksi onkin varmistettava, että kuntouttavan suljetun laitospalvelun sisältö ja toimintatavat ovat aidosti kuntouttavia. Myös henkilöstön osaamiseen sekä toiminnan valvontaan on panostettava. Koska kyseessä on uusi ja viimesijainen laitoshoidon muoto, jonka vaikuttavuuteen liittyy epävarmuustekijöitä ja riskejä, hyvinvointialue esittää, että kuntouttavasta suljetusta laitospalvelusta käynnistetään arviointi- ja vaikuttavuustutkimus ja tutkimukselle varataan riittävät määrärahat.

2.4.2026

Ehdotuksessa kuntouttavan suljetun laitospalvelun ikärajaksi ehdotetaan säädettävän 12 vuotta. Alle 12-vuotias lapsi voitaisiin kuitenkin myös sijoittaa kuntouttavaan suljettuun laitospalveluun, jos siihen olisi erityisiä syitä. Vantaan ja Keravan hyvinvointialue katsoo, että kuntouttavaan suljettuun laitospalveluun ei tulisi kuitenkaan sijoittaa alle 12-vuotiaita lapsia edes erityisestä syystä ja lakiesitystä olisi tältä osin arvioitava uudelleen. Alle 12-vuotiaiden lasten sijoittaminen kuntouttavaan suljettuun laitospalveluun olisi ensinnäkin ristiriidassa sen kanssa, että erityistä huolenpitoa ei lastensuojelulain mukaan voida järjestää alle 12-vuotiaille mutta erityistä huolenpitoa mahdollisesti pidempikestoisemman ja rajoittavamman palvelun katsottaisiin kuitenkin olevan mahdollinen alle 12-vuotiaille. Toiseksi, alle 12-vuotiaiden lasten kehitykselliset ja hoidolliset tarpeet eroavat teini-ikäisten lasten tarpeista ja on ongelmallista, jos kovin nuoria lapsia sijoitetaan samaan yksikköön eri kehitysvaiheessa olevien teini-ikäisten lasten kanssa. Hallituksen esityksessä on tunnustettu, että suljetun laitospalvelun riskinä voi olla lasten ohjautuminen väkivaltaisesti käyttäytyvien ja rikoksia tekevien lasten vaikutuspiiriin, ja laitokseen saattaa muodostua alakulttuurisia ilmiöitä sekä turvallisuusuuhkia. Esityksen mukaan tätä pyrittäisiin torjumaan erityisesti toimivilla tilaratkaisuilla sekä rajoittamalla asuinyksiköihin sijoitettavien lasten määrää ja kiinnittämällä huomioita eri sukupuolia edustavien lasten sijoitteluun. Esityksessä näitä toimenpiteitä ei kuitenkaan avata tarkemmin ja riskinä on, että alle 12-vuotiaat voisivat altistua itseään vanhempien lasten vakavalle oireilulle ja jopa väkivallalle. Hyvinvointialue katsoo, että alle 12-vuotiaiden väkivaltaisesti ja rikoksille oireilevien lasten hoito ja kuntoutus tulisi järjestää muulla tavoin kuin kuntouttavan suljetun laitospalvelun keinoin.

Valtion lastensuojeluyksiköitä koskevat esitykset

Hallituksen esityksessä laki THL:n alaisista lastensuojeluyksiköistä ehdotetaan kumottavaksi ja korvattavaksi uudella lailla Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta. Samalla selkeytettäisiin Valtion lastensuojelulaitoksen asemaa itsenäisenä virastona, selkeytettäisiin laitoksen ohjausta ja valvontaa sekä päätöksentekoon liittyvää toimivaltaa.

Valtion lastensuojelulaitos tuottaa viimesijaisia, vaativimman tason sijaishuoltopalveluja, joissa rajoitetaan lasten perus- ja ihmisoikeuksia. Valtion lastensuojelulaitoksen viimesijaisen ja lasten oikeuksia rajoittavan luonteen vuoksi laitoksen ohjaukseen, valvontaan ja toiminnan läpinäkyvyyteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että valtion koulukodeissa toiminut THL:n asettama monijäseninen johtokunta, jonka yhtenä lakisääteisenä tehtävänä on ollut hyväksyä Valtion koulukotien (VKK) ja vankilan perheosaston johtosääntö sekä kehittää, valvoa ja yhteensovittaa lastensuojeluyksiköiden toimintaa, lakkautetaan. Hallituksen esityksessä on kuvattu toimivaltaepäselvyyksiä, joita johtokunnan rooliin on nykyisellään liittynyt ja on ilmeistä, että nykyinen ohjausrakenne ei ole ollut täysin toimiva ja tarkoituksenmukainen. Sinällään Valtion lastensuojelulaitoksen roolin selkeyttäminen valtion virastona ja palveluntuottajana on kannatettavaa. Hyvinvointialue ilmaisee kuitenkin huolensa siitä, että jatkossa Valtion lastensuojelulaitoksen sisälle keskitetään huomattavasti nykyistä enemmän ratkaisovaltaa. Hyvinvointialue katsoo, että hallituksen esityksessä Valtion lastensuojelulaitoksen ohjaus ja valvonta jäävät jossain määrin epäselviksi.

Hyvinvointialue kiinnittää huomiota myös Valtion lastensuojelulaitoksen johtajalle ehdotettuihin kelpoisuusehtoihin. Lakiesityksen 3 §:ssä todetaan, että "Valtion lastensuojelulaitoksen toiminnasta

2.4.2026

vastaavalta johtajalta edellytetään soveltuvaa ylempää korkeakoulututkintoa, tehtävän edellyttämää monipuolista kokemusta, käytännössä osoitettua johtamistaitoa ja johtamiskokemusta”.

Hyvinvointialue katsoo, että Valtion lastensuojelulaitoksen tehtäväkentän vuoksi johtajalta tulisi edellyttää nimenomaisesti lastensuojelun ja/tai sijaishuollon kokemusta, ja ehdotusta tulisi tältä osin muuttaa.

Yhteenveto

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen näkökulmasta hallituksen esitys laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi on pääosin kannatettava ja tarpeellinen lapsen edun, hyvinvoinnin ja turvallisuuden takaamiseksi. Lain toimeenpanoa ja sen käytännön vaikutuksia on kuitenkin seurattava ja arvioitava tarkkaan, jotta varmistetaan esityksen tosiasiallinen vaikuttavuus ja lasten oikeuksien toteutuminen. Erityistä huomiota on kiinnitettävä uuden kuntouttavan suljetun laitospalvelun vaikutusten seurantaan ja arviointiin.

Vantaalla 2.4.2026

Saana Pukkio

Palvelualuejohtaja, Perheiden erityispalvelut

Lapsiperheiden ja aikuissosiaalityön palvelujen toimiala

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue